

Steeds meer R&D geld naar het buitenland

Nederlandse bedrijven geven steeds meer R&D-geld uit in het buitenland. Buitenlandse investeringen in Nederland blijven achter. Dat toont het Rathenau Instituut in het rapport *R&D goes global*. Verder blijkt de 'r' (research) relatief honkvast ten opzichte van de 'd' (development). Doorslaggevend voor de locatie van bedrijfsresearch is de aanwezigheid van kennis, onderzoekers en mogelijkheden tot samenwerking.

Als het gaat om *development* (ontwikkeling) kiezen bedrijven vooral voor locaties met marktkansen, vaak in landen met snelgroeiende economieën zoals in Azië. Het is voor Nederland lastig om dit tegen te houden. Er liggen wel kansen als het gaat om leidende markten voor hoogwaardige, geavanceerde en innovatieve producten.

Maar als het gaat om *research* (onderzoek) kiezen bedrijven vooral voor plekken die hun een goede toegang bieden tot onderscheidende kennisbronnen, tot getalenteerde onderzoekers en tot goede mogelijkheden voor samenwerking in onderzoek. Daar liggen kansen voor Nederland in de internationale concurrentie om kennisinvesteringen.

De concurrentiepositie van Nederland kan nog verbeteren als Rijk, regio en steden samen optrekken en daarbij ook de kennisinstellingen en het

R&D-intensieve bedrijfsleven betrekken. Door mondialisering worden regio's namelijk belangrijker. Het woord 'regio' kan echter gemakkelijk tot misverstanden leiden. Multinationals zien heel Nederland namelijk als één regio in Europa. De internationaal aansprekende kennis-hotspots – zoals die rondom Wageningen en Eindhoven – zijn gebaseerd op kennisnetwerken die dwars door gemeente- en provinciegrenzen heengaan. Daarom zou Nederland zich vaker als één geheel moeten profileren in plaats van als losse regio's.

AANBEVELINGEN

- **Hanteer mondiaal perspectief**

Om de kennisinfrastructuur internationaal aantrekkelijker te maken, moet Nederland zich niet alleen onderscheiden met toepassingsgericht onderzoek en getalenteerde onderzoekers, maar ook met baanbrekend fundamenteel onderzoek, aantrekkelijke vormen van strategische publiek-private samenwerking en ondernemingsgeest bij kennisinstellingen.

- **Aandacht voor nieuwkomers**

De focus in het topsectorenbeleid ligt nu sterk op het stimuleren van R&D door gevestigde bedrijven in Nederland. Er is meer aandacht nodig voor het aantrekken van R&D-investeringen door buitenlandse bedrijven, ook om de kabinetsdoelstelling te kunnen halen dat in 2020 de totale R&D-uitgaven zijn gestegen tot 2,5% van het bruto binnenlands product.

- **Nederland als één regio**

Nederland moet zich organiseren en presenteren als één kennisregio in Europa. In de mondiale concurrentie om kennisinvesteringen is Nederland één regio in Europa. Bovendien lopen de kennisnetwerken onder de kennis-hotspots dwars door provinciale en gemeentelijke grenzen heen.

- **Lange adem**

Blijf langdurig investeren in de acquisitie van buitenlandse kennisinvesteringen. Betrek hierbij de spelers uit de desbetreffende innovatie-ecosystemen. De aanpak van strategische acquisitie is veelbelovend maar ook kennis- en arbeidsintensief en vergt een lange adem om effectief te zijn.

Geen massale uittocht Nederlandse R&D, maar...

Nederlandse bedrijven houden hun onderzoeksafdelingen nog voor het grootste deel in Nederland. Toch is er wel reden voor zorg, want bedrijven kijken tegenwoordig wereldwijd naar de beste locaties voor nieuwe R&D-activiteiten. Daarbij komt Azië steeds nadrukkelijker in beeld.

Het onderzoek naar de mondialisering van R&D sluit aan bij het thema 'Grenzeloze innovatie, regionale ambities' uit het werkprogramma van 2015-2016 van het Rathenau Instituut. Het is gebaseerd op een literatuurstudie, een analyse van R&D-statistieken en interviews met R&D-leiders van R&D-intensieve bedrijven in Nederland en China en met beleidsmakers op nationaal en regionaal niveau.*

'Refresh in the West, grow in the East'

Het onderzoek laat zien dat researchcentra honkvaster zijn dan centra voor development. De grote bedrijven houden hun strategische onderzoekcentra in Nederland up-to-date. Er is geen sprake van een massale uittocht van bedrijfslaboratoria. Dit wijst erop dat Nederland een aantrekkelijke kennisinfrastructuur heeft. Maar de historisch

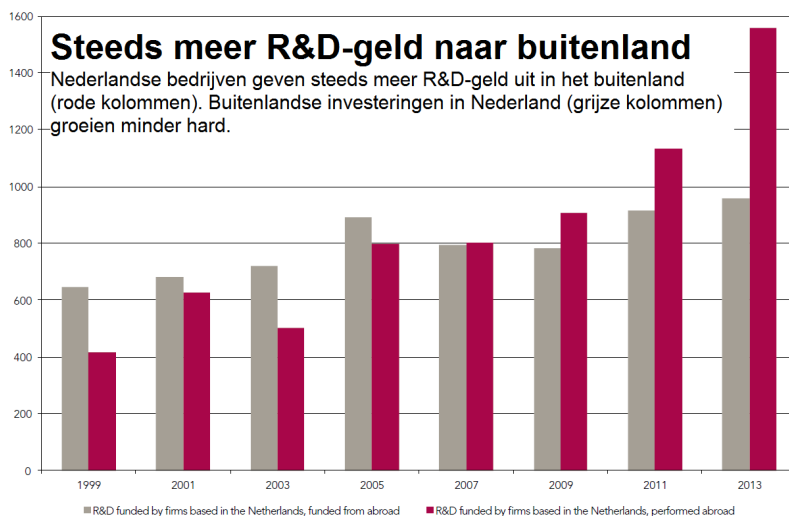
gegroeide verankering van researchlabs in Nederland is ook een deel van de verklaring. Het kost veel tijd om een goed functionerend onderzoekscentrum op te bouwen. Verplaatsing is tijdrovend en kostbaar, ook omdat personeel vaak niet meeverhuist en relaties met de kennisinfrastructuur opnieuw moeten worden opgebouwd. De gebondenheid aan bestaande locaties wordt echter minder belangrijk op het moment dat er nieuwe innovatiedomeinen opkomen. Dan moeten bedrijven nieuwe kennisbases opbouwen en nieuwe kennisbronnen aanboren en kijken ze wereldwijd naar de beste locaties. De laatste jaren kijken ze ook steeds nadrukkelijker in Azië. Of zoals een van de geïnterviewde multinationals het verwoordde: 'Refresh in the West, grow in the East.' Op langere termijn biedt de verankering en honkvastheid van researchcentra dus geen garanties voor het thuisland.

* De bedrijven in Nederland zijn AkzoNobel, ASML, DAF Trucks/PACCAR, Danone, DSM, Fokker Technologies, FrieslandCampina, Incotec, Neways, Nunhems/BayerCropScience, Océ/Canon, Philips, Rijk Zwaan, Shell, Sioux, Tata Steel en Unilever. De interviews in China zijn gedaan door International Top Talent (ITT) in opdracht van het Rathenau Instituut. Een deel van de interviews met regionale beleidsmakers is gedaan door Bodewes Beleidsadvies in opdracht van het Rathenau Instituut.

SAMENVATTING

Het doel van de studie *R&D goes global – Policy implications for the Netherlands as knowledge region in a global perspective* is om beter zicht te krijgen op de mate waarin en wijze waarop research & development (R&D) van bedrijven mondialiseert.

- Het rapport laat zien dat de gewenste groei in private R&D-investeringen in Nederland alleen gerealiseerd kan worden als ook buitenlandse investeringen in R&D significant toenemen.
- Voor de investeringen in research (de 'r' in R&D) moet Nederland het niet alleen hebben van de kwaliteit van het toepassingsgericht onderzoek en getalenteerde onderzoekers, maar ook van baanbrekend fundamenteel onderzoek, aantrekkelijke vormen van strategische publiek-private samenwerking en ondernemingsgeest in de kennisinfrastructuur.
- De mondialisering van R&D stelt Nederland voor de uitdaging om zich dwars door bestuurlijke en regionale grenzen heen te organiseren rondom kennisgebieden waarin Nederland zich internationaal kan onderscheiden.

Rathenau Instituut

Colofon

Het Bericht is gebaseerd op de publicatie *R&D goes global – Policy implications for the Netherlands as knowledge region in a global perspective*, Jasper Deuten, The Hague, Rathenau Instituut, 2015. Meer weten? Kijk op www.rathenau.nl of neem contact op met Jasper Deuten: j.deuten@rathenau.nl

Rathenau Instituut